

Historieglimt 111

Lademoen park

Det er fristende å bruke dette navnet selv om det ikke er det offisielle. Likevel benyttes det av folk flest. Det offisielle navnet er Eli plass som parken fikk ved innvielsen i 1903. Jorda som ble tatt til park, kom fra de to gårdene Eli plass og Buran gård. Den øverste delen kom fra Eli plass gård som hadde sitt tun mellom kirka og skolen. Den nederste delen kom fra Buran gård som hadde sitt tun like ved Burankrysset der Mellomveien tar av fra Innherredsveien. Like etter århundreskiftet 1900 var det stor rift om tomtene på Lademoen. Både planlagte bedrifter og offentlige institusjoner krevde plass. Ikke mindre var presset fra utbyggere som ville reise leiegårder. Eli plass gård ble kjøpt av Lade skolekommune i 1841 og i 1899 overtatt av Trondhjem kommune. Buranjordene bortenfor Innherredsveien ble kjøpt av kommunen i 1900.

Kommunen planla å bygge brannstasjon, bad og andre kommunale bygg der minnesmerket for Anders Buen står nå. Planene var tegnet inn på kart og skissene av byggene var så naturtro at mange har trodd at de ble reist. Det var likevel ikke tilfellet. Anders Buen ledet en kampanje mot å bygge. Han ville at folket i Østbyen skulle få en park og hans aksjon seiret. Redaktøren, arbeiderpartipolitiker og stortingspresidenten Anders Buen fortjener sitt minnesmerke som ble reist like før første verdenskrig. Det blir bekranset hver 1. mai av partimedlemmer. Han har også fått en gate på Lademoen oppkalt etter seg. Den består av to deler. Den ene delen går mellom kirka og Voldsminde. Den andre går fra Mellomveiein ned til Anton Kalvaas gate.

Hvilken visjon lå bak Buens kamp for en park i Østbyen? Parkene har en historie. De store flotte parkene i London, Madrid og Paris var opprinnelig kongelige parker som ikke hadde adgang for publikum. Eksempler er Hyde Park, El Retiro og Jardin du Luxembourg. Etter hvert ble de åpnet for menigmann. Også Trondheim har sin kongelige park som ble åpnet for publikum allerede i 1906, Stiftgårdsparken. Den ble i 1997 ført tilbake til sin opprinnelige form i rokokkostil slik Johan Daniel Berlin tegnet den. Byene Berlin og New York fikk sine mange parker ved private gaver og offentlig initiativ. Ønsket var å skaffe borgerne et fritidstilbud til rekreasjon og hygge. Trondhjemmerne med sin lette adgang til fjord, skog og fjell trengte kanskje ikke parker på samme måte som storbyene. Dessuten var det en del trær og grønne områder i byen.

Mot århundreskiftet 1900 hadde de rike kastet sine øyne på friluftsliv, sol- og sjøbad. Litt senere begynte det å bli mote også i middelklassen. Den norske turistforening ble stiftet i 1868. Sjøbad kom i de større byene. Trondhjem var tidlig ute. Der kom det allerede i 1858. Bygdø sjøbad kom i 1880 og Nordnes i Bergen i 1910. Solbad skulle fremme helse og velvære. I 1903 fikk en forsker nobelprisen for sitt arbeid med å vise verdien av soling for visse sykdommer.

Anders Buens visjon var at arbeiderstrøkene skulle få en park slik at arbeiderne skulle likestilles med de rike iallfall på dette området.

Det finnes mange bilder av parken fra ulike tider. Gjennom årene er den blitt omformet og ombygd en rekke ganger. Opprinnelig var den preget av grusganger som var svært brede i midt i parken. Grusgangene var omgitt av gressplener med slyngede kanter og med busker og trær. Parken ble nok særlig benyttet til å spasere i på fritiden som det ikke var for mye av. På begynnelsen av 1900-tallet var arbeidsdagene lange og arbeidet ofte tungt. På fridagene gikk ofte familiene en tur rundt havna og gjennom gatene hjemover. En sving om parken ble det gjerne. På søndagene var både barn og voksne kledd i sine beste klær. Å gå lettkledd og å ta solbad i parken var temmelig utenkelig. Det var ingen mote den gangen.

Ved en av de første ombygningene fikk parken både et vannbasseng og en musikkpavliong. På et kart fra 1909 er det inntegnet to runde ringer i parken. Det var bassenget som stod midt i parken og musikkpavliongen nær kirka og Innherredsveien. Musikkpavliongen ble benyttet blant annet av Frelsesarmeen, men råtnet ned og forsvant like etter krigen. Den store ombygningen i 1982 skulle etter bystyrets ønske forvandle parken «fra sandørken til oase». Da kom også de «lekende bjørnene». Det er to bjørnunger i bronse av Karl Johan Flaathe (1920-1975) skapt i 1974-75 og ble avduket i parken 2. september 1983. De var en del av en bjørnefontene som ble gitt til Trondheim by av stålfirmaet Gustav Aspelin ved deres hundreårs jubileum i 1981. At bjørnene var beregnet for en fontene, kan en se av røret i munnen på fiskene! Ombygningen av parken gav den blant annet gressgrodde jordvoller og et amfi. Noen av vollene ble fjernet ved neste ombygging som gjorde parken igjen mer åpen og med mer innsyn. Den er også brukt til kunstutstillinger fra Lademoen kunstnerverksteder. Den nåværende fontenen er flott og står midt i parken. Den har et problem ved at folk av og til heller store mengder vaskemidler i vannet for å få masse skum, men det sliter på maskinene som driver anlegget. Særlig på solskinnsdager er dagens Lamopark full av barn som leker og folk som nyter været. Den er bydelens grønne lunge.